

Mateusz Gąsowski

Przestępczość nieletnich w województwie podlaskim

Wprowadzenie

Prawo karne z uwagi na swój subsydiarny w stosunku to innych gałęzi prawa charakter wkracza w życie człowieka, gdy inne instytucje nie są w stanie zapewnić poszanowania norm postępowania. Jest to więc specyficzny instrument reakcji aparatu państwowego na brak poszanowania porządku prawnego. Aby zdiagnozować stan społeczeństwa, w tym jego stosunek do istotnych dla ogółu wartości, warto przyjrzeć się osobom, które wkraczają w dorosłe życie nie zawsze radząc sobie z podejmowaniem decyzji i często niewłaściwie reagując na problemy zastanej rzeczywistości.

Przestępczość nieletnich jest niezwykle istotnym tematem z punktu widzenia nauk penalnych. Ustawodawca traktuje tą grupę sprawców czynów zabronionych w sposób szczególny, przewidując dla nich specjalne, inne od generalnych zasady pociągnięcia do odpowiedzialności karnej. Opracowanie to ma na celu analizę przepisów kodeksu karnego z dnia 6 czerwca 1997 r.¹ dotyczących nieletnich sprawców przestępstw oraz zbadanie skali problemu występowania przestępczości nieletnich w województwie podlaskim.

Analiza przepisów kodeksu karnego dotyczących nieletnich sprawców przestępstw

Dojrzałość rozumiana jako osiągnięcie wieku 17 lat jest jedną z przesłanek umożliwiających przypisanie winy za czyn przestępczy. Osiągnięcie tego wieku jest wystarczające, zdaniem ustawodawcy, aby przypisać sprawcy dostateczną dojrzałość psychiczną, emocjonalną, społeczną i moralną, która umożliwi kontrolę własnego postępowania, a w szczególności podejmowanie decyzji wolnych od nacisków motywacyjnych. Ukończenie wieku 17 lat jest zatem formalną przesłanką pozytywną zawinienia². Wskazana granica wieku jest ustalona arbitralnie i nie uwzględnia indywidualnych właściwości sprawcy, a ustawodawca jedynie przypuszcza, że osoba po jej

¹ t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 189 z późn. zm.

² W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo karne. Część ogólna.*, Kraków 2014, s. 333.

przekroczeniu jest osobą dojrzałą, od której można oczekiwać zachowania zgodnego z normą karną³.

Osoby, które nie ukończyły wymaganego wieku w czasie popełnienia przestępstwa co do zasady nie ponoszą odpowiedzialności karnej. Jednak za przestępstwa o wyjątkowo dużej społecznej szkodliwości ustawa przewiduje odpowiedzialność po ukończeniu 15 roku życia, gdy przemawiają za tym cechy osobiste sprawcy, a także bezskuteczność wcześniej stosowanych środków wychowawczych lub poprawczych⁴. Aby nieletni mógł ponosić odpowiedzialność na gruncie kodeksu karnego muszą wystąpić jednocześnie, prócz ukończenia wieku 15 lat, przesłanki: stwierdzenie, że przemawiają za tym okoliczności sprawy, stopień rozwoju sprawcy, jego właściwości i warunki osobiste, a także uprzednie stosowanie wobec niego środków wychowawczych lub poprawczych, które okazały się bezskuteczne.

W toku postępowania przygotowawczego powinny zostać ustalone dane o osobie nieletniego, zwłaszcza dotyczące stopnia jego rozwoju psychicznego i fizycznego, cech charakteru, przyczyn i stopnia demoralizacji, warunkach w jakich się wychowywał, gdyż brak tych danych uniemożliwia skierowanie sprawy do sądu karnego, a w późniejszym czasie odpowiednie wymierzenie kary⁵.

Warto podkreślić, że odpowiedzialność karna osób nieletnich w Polsce, podobnie jak w innych państwach europejskich i zgodnie ze standardami międzynarodowymi, ma charakter wyjątkowy i jest odstępstwem od generalnej zasady postępowania w sprawach przestępczości nieletnich. Prawo karne ma charakter subsydiarny, w związku z czym powinno ono aktywnie wkraczać w naprawę stosunków społecznych, gdy inne instrumenty okazały się bezskuteczne. Mimo, że stosowanie kary kryminalnej wobec tej kategorii sprawców jest wyjątkiem, odgrywa ono dużą rolę z racji skutków, jakie pociąga za sobą. Kara kryminalna jako najdalej idąca ingerencja państwa w sferę prywatną jednostki, jest szczególnym instrumentem, który ma na celu resocjalizacyjny wpływ na sprawcę przestępstwa i zwalczanie przestępczości w społeczeństwie⁶.

Kara pozbawienia wolności jest najdotkliwszym typem kary przewidzianej przez kodeks karny, a zwracając uwagę na resocjalizacyjny cel kary, można zastanawiać się, na ile jest ona skuteczna. Przyjmuje się, że im wcześniej dana grupa badanych przestępców miała pierwsze skazanie, tym wyższym charakteryzowała się wskaźnikiem powrotu do przestępstwa⁷. Można z tego wnioskować, że kara pozbawienia wolności w stosunku do nieletnich powinna być stosowana w ostateczności,

³ A. Zoll, *Zasady odpowiedzialności karnej (w:) Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1-116 k.k.*, red. A. Zoll, Warszawa 2012, s. 162.

⁴ A. Marek, *Prawo karne*, Warszawa 2011, s. 102.

⁵ K. Eichstadt, *Postępowanie przed sądem w sprawach nieletnich*, Warszawa 2008, s. 68.

⁶ P. Kobes, *Prawny system przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich*, Warszawa 2011, s.229-230.

⁷ Tamże, s. 235-236.

w przypadkach gdy żadna inna kara nie będzie dawała szansy na uzyskanie pozytywnych rezultatów lub z innych względów będzie bezcelowa i bezskuteczna.

Mimo generalnego ograniczenia wiekowego sprawców, którym można przypisać winę, a zarazem odpowiedzialność karną, przewidziany przez ustawodawcę wyjątek obniżający dolną wiekową granicę odpowiedzialności jest spowodowany realiami kryminologicznymi, a zwłaszcza wzrostem liczby ciężkich przestępstw połączonych ze stosowaniem przemocy przez takich sprawców. Model postępowania w sprawach nieletnich powinien z jednej strony we właściwy sposób oddziaływać na sprawców przestępstw, a z drugiej zabezpieczyć społeczeństwo przed przestępczością nieletnich, których zachowanie w ostatnim okresie staje się coraz bardziej brutalne oraz nacechowane agresją⁸.

Katalog przestępstw, za które można pociągnąć do odpowiedzialności osoby nieletnie, znajdujący się w art. 10 §2 k.k. ma charakter enumeratywny i wskazuje konkretne typy czynów zabronionych. Są to: zamach na życie Prezydenta RP (art. 134 k.k.), zabójstwo w typie podstawowym i kwalifikowanym (art. 148 §1-3 k.k.), spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 156 §1 lub 3 k.k.), umyślne spowodowanie zdarzenia powszechnie niebezpiecznego (art. 163 §1 lub 3 k.k.), zawładnięcie statkiem powietrznym lub morskim (art. 166 k.k.), umyślne spowodowanie katastrofy w komunikacji (art. 173 §1 lub 3 k.k.), zgwałcenie w trybie kwalifikowanym (art. 197 §3 lub 4 k.k.), kwalifikowana czynna napaść na funkcjonariusza publicznego (art. 223 §2 k.k.), wzięcie zakładnika (art. 252 §1 lub 2 k.k.) oraz rozbój (art. 280 k.k.). Zgodnie z zasadą gwarancyjną prawa karnego katalog ten bezwzględnie nie ulega rozszerzeniu. Warto zauważyć, że nie mieści się w nim przygotowanie, podżeganie czy pomocnictwo do czynów tam wymienionych, które stanowią przestępstwa kwalifikowane z odrębnych przepisów. Omawiany przepis ma zastosowanie nie tylko w przypadkach dokonania wymienionych w nim typów przestępstw, ale także znajduje zastosowanie przy ich usiłowaniu⁹. Art. 10 k.k. stanowi zatem od strony formalnej za jakie przestępstwa nieletni odpowiada karnie oraz zawiera przedmiotowe ograniczenie zakresu stosowania norm sankcjonujących, zawartych w części szczególnej ustawy, które co do zasady obejmują wyłącznie zachowania osób powyżej 17 roku życia, a wyjątkowo tylko, na podstawie art. 10 §2 k.k., obejmują także sprawców, którzy ukończyli 15 lat¹⁰.

Ustawa z dnia 26 października o postępowaniu w sprawach nieletnich¹¹ w swojej preambule wskazuje jakie cele jakie przyświecają jej stosowaniu. Są to: przeciwdziałanie demoralizacji i przestępczości nieletnich, stwarzanie warunków powrotu do normalnego życia nieletnim, którzy popadli w konflikt z prawem bądź z zasadami współżycia społecznego, dążenie do umacniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej

⁸ K. Eichstadt, *Postępowanie przed...*, s. 19, 68.

⁹ A. Zoll, *Zasady odpowiedzialności...*, s. 170.

¹⁰ W. Wróbel, A. Zoll, *Polskie prawo...*, s.334.

¹¹ tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 1654 z późn. zm.

i poczucia odpowiedzialności rodzin za wychowanie nieletnich na świadomych swych obowiązków członków społeczeństwa. Z treści preambuły można wywnioskować, że głównym celem tej ustawy jest dobro nieletniego rozumiane jako osiągnięcie pozytywnych zmian w osobowości i zachowaniu, a przez to umożliwienie mu prawidłowego funkcjonowania w życiu społecznym¹².

Analizując ograniczenia w stosowaniu kar i środków karnych przewidziane dla nieletnich umieszczone w kodeksie karnym można zauważyć, że podobne cele przyświecały także tej ustawie karnej. Ustawowy wymiar kary został obniżony do 2/3 ustawowego zagrożenia przewidzianego w części szczególnej. Przyjęte rozwiązanie spotkało się w doktrynie z krytyczną oceną. A. Marek stwierdził, że jest ono idealistyczne i mało przemyślane. Oznacza ono bowiem, że nawet najbardziej zdemoralizowanemu sprawcy, który z wyjątkowym okrucieństwem dopuścił się wielu kwalifikowanych zabójstw, nie tylko nie będzie można wymierzyć kary dożywotniego pozbawienia wolności, ale także wątpliwa jest możliwość orzeczenia kary 25 lat pozbawienia wolności¹³. Wątpliwości, co do możliwości wymierzenia kary 25 lat pozbawienia wolności nieletniemu sprawcy rozstrzygnął w wyroku z dnia 22 września 1999 r. Sąd Najwyższy (III KN 195/99) stwierdzając, że zakaz orzekania kary dożywotniego pozbawienia wolności zamieszczony w art. 54 §2 k.k. nie wyklucza stosowania wobec nich kary 25 lat pozbawienia wolności, a traktowanie tej drugiej jako obniżenie górnej granicy ustawowego zagrożenia karą dożywotniego pozbawienia wolności jest stwierdzone wprost w art. 38 §3 k.k. Wymierzając karę nieletniemu, sąd może zastosować nadzwyczajne złagodzenie kary, co jest uzasadniane nieosiągnięciem jeszcze wieku świadczącym o dojrzałości społecznej sprawcy. Nadzwyczajne złagodzenie kary stosuje się w przypadku gdy nawet najniższa kara przewidziana przez ustawę, wydaje się w konkretnym przypadku zbyt surowa. Jest to spójne z dyrektywą wymiaru kary nieletnim i młodocianym sprawcom z art. 54 §1 k.k., która stanowi, że głównym celem w karaniu tych sprawców jest ich wychowanie¹⁴.

¹² A. Zoll *Zasady odpowiedzialności...*, s. 163.

¹³ A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, Warszawa 2007, s. 34.

¹⁴ A. Walczak-Zochowska, *Zasady odpowiedzialności karnej (w:) Kodeks karny. Komentarz*, red. R. A. Stefański, Warszawa 2017, s. 182.

Analiza danych statystycznych dotyczących przestępczości nieletnich w Polsce i województwie podlaskim

Przestępstwa stwierdzone ogółem, przestępstwa nieletnich stwierdzone, podejrzani ogółem oraz podejrzani nieletni w Polsce w latach 2010-2015¹⁵

Rok	przestępstwa stwierdzone	w tym czyny karalne nieletnich	% udziału nieletnich	podejrzani ogółem	- w tym nieletni	% udziału nieletnich
2015	833 281	28 875	3,5	319 399	12 904	4,0
2014	915 081	42 735	4,7	363 616	17 286	4,8
2013	1 065 401	71 642	6,7	430 374	25 100	5,8
2012	1 119.803	94 186	8,4	500 539	43 847	8,8
2011	1 159 554	101 026	8,7	504 403	49 654	9,8
2010	1 138 523	99 187	8,7	516 152	51 162	9,9

Przepisy prawa z racji swojej funkcji odpowiadają na pytanie „jak powinno być?”, a aby stwierdzić, na ile przestępczość nieletnich jest poważnym problemem, należy spojrzeć na jej realne występowanie w rzeczywistości, co obrazują statystyki Komendy Głównej Policji. Pokazują one, że udział przestępstw nieletnich w ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych od 2003 r. stale rośnie. We wskazanym roku było to 4,3% a w 2012 r. aż 8,4%. Liczby te ukazują, że skala przestępczości osób nieletnich nie jest duża, mimo to zasługuje ona na szczególną uwagę, z racji tego, że przestępcy nieletni są grupą znacznie narażoną na powrót do przestępstwa. Należy przy tym zauważyć, że resocjalizacja ma szansę być najbardziej efektywna, właśnie co do tych sprawców, co skłoniło ustawodawcę do ustanowienia prymatu funkcji wychowawczej prawa karnego nad funkcją karzącą.

Bazując na statystykach Komendy Głównej Policji można zauważyć, że w 2015 r. najwyższy wskaźnik udziału przestępczości nieletnich w ogólnej liczbie przestępstw stwierdzonych w Polsce wynosił zaledwie 3,5%. Najwyższy wskaźnik odnotowano w województwie dolnośląskim - 6,9%, najniższy w województwie opolskim - 1,2 %, a w województwie podlaskim było to 2,5 %. Przyglądając się statystykom należy stwierdzić, że poziom przestępczości nieletnich w województwie podlaskim, w porównaniu do innych województw nie jest wysoki i klasyfikuje się poniżej średniej krajowej¹⁶.

Niski poziom przestępczości nieletnich w badanym województwie potwierdza także statystyka Ministerstwa Sprawiedliwości dotycząca prawomocnych skazań nieletnich. W 2014 r. w województwie podlaskim było to 1181 skazań, a dla porówna-

¹⁵ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przestepczosc-nieletni/50256,PRZESTEP CZOSC-NIELETNICH-w-LATACH-1990-2013.html>.

¹⁶ www.policja.pl/download/1/189850/Przestepczosnieletnichw2015r.pdf.

nia w województwie śląskim, gdzie liczba ta była największa, bo wynosi aż 4357¹⁷. Województwo podlaskie obok lubelskiego, świętokrzyskiego, opolskiego i podkarpackiego znajduje się w grupie tych regionów w których ilość skazań nieletnich jest niewielka. Największy badany współczynnik odnotowano w województwie śląskim, ale prawie równie wysoki w dolnośląskim i mazowieckim.

Ilość czynów karalnych wymienionych w art. 10 §2 k.k. popełnionych przez nieletnich w województwie podlaskim w latach 2010-2016 na podstawie danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku

Nazwa przestępstwa	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Zabójstwo	1	1	0	0	0	0	0
Ciężki uszczerbek na zdrowiu	119	124	70	71	47	34	14
Zgwałcenie	2	0	6	2	2	2	2
Napaść na funkcjonariusza publicznego	39	42	38	36	21	37	22
Rozbój	119	115	76	38	36	34	30
Pożar z winy umyślnej	0	2	1	2	1	0	1
Razem	280	284	191	149	107	107	69

Najbardziej powszechnymi w województwie podlaskim przestępstwami z katalogu umieszczonego w art. 10 §2 k.k. są rozbój - w 2010 r. odnotowano 119 czynów o takim charakterze oraz spowodowanie ciężkiego uszczerbku na zdrowiu - w 2010 r. było to także 119 czynów, w roku następnym aż 124, później ta liczba zaczęła spadać. Skala występowania tych przestępstw jest stosunkowo duża, zdecydowanie rzadziej ma miejsce napaść na funkcjonariusza publicznego (39 czynów w 2010 r.), a czyny takie jak zabójstwo czy zgwałcenie występują sporadycznie, w liczbie zaledwie kilku w ciągu roku. Należy zauważyć, że ogólna liczba przestępstw nieletnich w badanym okresie spada z 284 w 2011 r. do zaledwie 69 w 2016 r., czyli aż o 76%.

W ostatnich latach Komenda Wojewódzka Policji w Białymstoku zauważa spadek występowania czynów zabronionych popełnianych przez nieletnich. Można zastanawiać się nad przyczynami takiego zjawiska, a jedną z nich może być wzrost popularności nowoczesnych technologii jak np. smartfonów, dzięki czemu wzrasta wykrywalność przestępstw, bowiem każde urządzenie takiego typu jest wyposażone w aparat, a zdjęcia zrobione smartfonem, z którym ludzie w ciągu dnia praktycznie się nie rozstają, coraz częściej bywają dowodami w sprawie. Dzięki nowoczesnym technologiom wzrasta także prędkość przepływu informacji a przez to także świadomość społeczeństwa o ewentualnych zagrożeniach. Także coraz lepsze zabezpieczanie swojego mienia powoduje spadek kradzieży z włamaniem.

¹⁷ <https://isws.ms.gov.pl/baza-statystyczna/opracowania-wieloletnie>.

Wnioski dotyczące występowania przestępczości nieletnich po rozmowie z funkcjonariuszem z Komendy Miejskiej Policji w Białymstoku

Dorota Panas - kierownik Referatu ds. Nieletnich Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Białymstoku podczas wywiadu mającego miejsce w dniu 28 kwietnia 2017 r. na pytanie skąd może wynikać spadek przestępczości nieletnich w ostatnich latach, jako jedną z przyczyn wskazała działania prewencyjne prowadzone przez policję. Działania takie przybierają formę pracy u podstaw, bowiem już w grupach przedszkolnych organizowane są spotkania z policjantami, które mają przybliżyć przedszkolakom realia ich pracy, przez co starają się oni zaszczepić w młodych umysłach dzieci potrzebę poszanowania porządku prawnego. Spotkania takie są dostosowane do grupy wiekowej i tak m.in. w klasach wczesnoszkolnych przybierają tematykę bezpiecznej drogi do szkoły czy też zachowania zasad bezpieczeństwa w warunkach szkolnych. Gdy to starsza młodzież jest audytorium, mogą oni posłuchać przykładowo o zasadach odpowiedzialności karnej, zagrożeniu cyberprzemocą czy niebezpieczeństwach związanym z narkotykami lub innymi środkami odurzającymi, w tym dopalaczami. Szczególnie podkreślana podczas spotkań z młodzieżą, jest odpowiedzialność za swoje czyny i konsekwencje jakie one za sobą niosą. Wskazane działania pozytywnie oddziałują na dzieci i młodzież poprzez pokazywanie prawidłowych zasad zachowania oraz jasno obrazują niebezpieczeństwo wiążące się z brakiem poszanowania norm społecznych, w tym prawnych. Człowiek, niezależnie od wieku powinien mieć świadomość, że jego zachowanie niesie za sobą określone konsekwencje, a prewencyjne spotkania z policjantami mają na celu szerzenie tej świadomości.

Ważne jest aby wcześniej reagować już przy pierwszych przejawach demoralizacji. Zdarza się, że zaniepokojony rodzic, pedagog czy sąsiad przejęty zachowaniem młodego człowieka zgłasza swoje obawy policji. W reakcji na niewłaściwe zachowanie małoletniego, przeprowadzana jest z nim rozmowa, mająca na celu uświadomienie mu możliwych konsekwencji zachowania niezgodnego z prawem. Rozmowa taka zawsze odbywa się w obecności rodzica lub opiekuna, a jej charakter jest uzależniony od indywidualnych cech wezwanego. Gdy osoba taka jest przestraszona, często pierwszą wizytą na komendzie, policjant stara się najpierw uspokoić ją, a następnie spokojnie i powoli wytłumaczyć dlaczego jej zachowanie jest niewłaściwe. Zdarza się także, że gdy nieletni zgłaszający się na komendę, jest agresywny i opryskliwy w stosunku do funkcjonariuszy. W takich przypadkach często skutek przynosi jasne przedstawienie możliwych konsekwencji jego działania. Osoba młoda, czerpiąca wiedzę o środkach poprawczych i wychowawczych od swoich kolegów, którzy często bagatelizują tę sprawę, po zapoznaniu się z realiami przedstawionymi przez policjanta, nabiera pokory i chce współpracować. Celem takich spotkań zawsze jest wypracowanie nici porozumienia i chęci współpracy, które mają zaowocować poprawą zachowania nieletniego w przyszłości.

Działania policji odnosiłby niewielki skutek, gdyby nie współpraca z pedagogami szkolnymi i rodzicami. To właśnie oni mają największy wpływ na młodzież. Wychowawcy klasowi, często zaniepokojeni zachowaniem swoich podopiecznych, w tym w szczególności nieregularnym realizowaniem obowiązku szkolnego, informują policję o powtarzających się przejawach demoralizacji. Wpływ na bezpieczeństwo w okolicach placówek edukacyjnych mają także patrole szkolne, czyli dwuosobowe zespoły składające się z policjanta i strażnika miejskiego bądź z policjantów lub ze strażników miejskich. W Białymstoku taki patrol zawsze składa się z jednego funkcjonariusza policji i jednego straży miejskiej. Mają one na celu poprawę bezpieczeństwa w obrębie szkół oraz innych miejsc, gdzie spotyka się młodzież.

D. Panas podkreśla rolę policjantów dzielnicowych w działaniach prewencyjnych i reagowaniu na wczesne przejawy demoralizacji. Dzielnicowi są to funkcjonariusze policji z działu prewencji, którym jest powierzony pewien region, w którym prowadzą rozpoznanie. To właśnie oni mają najlepszy kontakt z mieszkańcami danego regionu, dzięki czemu są w stanie odpowiednio szybko reagować i przeciwdziałać demoralizacji nieletnich.

Dane Komendy Wojewódzkiej Policji w Białymstoku dotyczące przestępczości nieletnich z wyróżnieniem przestępczości narkotykowej w województwie podlaskim w latach 2010-2016

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ilość czynów o charakterze kryminalnym	1116	1320	1069	887	501	435	379
Przestępstwa z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii	51	107	97	239	81	75	66
Procentowy udział przestępstw narkotykowych we w całkowitej liczbie przestępstw	5%	8%	9%	27%	16%	17%	17%

Doświadczenia policjantów potwierdzają dane statystyczne, bowiem podają oni przestępstwa kradzieży oraz bojkę, pobicie, uszkodzenie ciała jako najczęstsze przestępstwa popełniane przez nieletnich. W okresie gdy w mieście powstawały pierwsze centra handlowe, szczególnie dotkliwe społecznie były kradzieże sklepowe popełniane przez młodzież szkolną. Fala występowania takiego zjawiska w znacznej skali miała jednak charakter przejściowy i dziś są to przypadki incydentalne. Coraz częściej młodzież ma styczność z narkotykami lub dopalaczami i z tym są związane przestępstwa posiadania tych środków, najczęściej niewielkiej ilości, a także udostępniania tych środków innym osobom. Jest to poważny problem, co potwierdzają statystyki. Mimo, że spada liczba przestępstw popełnianych przez nieletnich sprawców, spada także liczba czynów tych sprawców związanych z narkotykami, to udział liczby

przestępstw narkotykowych w całkowitej liczbie przestępstw jest naprawdę wysoki i w 2013 r. wyniósł aż 27%. Policja mająca do czynienia z osobą pod wpływem narkotyków podejmuje środki procesowe mające na celu ustalenie źródła dystrybucji nielegalnej substancji, aby zapobiegać w przyszłości podobnym zdarzeniom. Rodzicom takich osób poleca się skorzystanie z pomocy specjalistów od terapii uzależnień, niezależnie od skali problemu danej osoby. Jeżeli są to jedynie eksperymenty z narkotykami, pracownicy poradni terapii uzależnień pomogą zwalczyć problem już w zarodku, a w przypadku poważniejszych problemów przeprowadzą stosowne leczenie.

Jak wskazuje D. Panas, powołując się na swoje doświadczenie, grupami narażonymi na popełnianie przestępstw nie jest tylko młodzież z rodzin dysfunkcyjnych, ale coraz częściej są dzieci z tzw. „dobrych domów”, gdzie nie brakuje pieniędzy, a kradzieże, czy inne przestępstwa są próbą zwrócenia na siebie uwagi rodziców. Niestety coraz częściej zdarza się, że kontakt rodziców z dziećmi w tych rodzinach jest słaby, sprowadza się do bagatelnych spraw życia codziennego, w związku z tym dzieci zabiegając o uwagę rodziców popadają w konflikt z prawem. Rodzina jest podstawową komórką społeczną, która powinna zapewnić nie tylko dziecku, ale również osobie dorastającej poczucie bezpieczeństwa i zaspokojenie jego podstawowych potrzeb, a w przypadkach gdy nie spełnia ona właściwie swojej roli osoba młoda bywa często narażona nie tylko na bycie ofiarą, ale i sprawcą przestępstwa.

Podsumowanie

Nieletnich sprawców przestępstw cechuje wysokie zagrożenie powrotem do przestępstwa, ale jednocześnie największa możliwość oddziaływania środków resocjalizacyjnych, przez co także możliwość przywrócenia do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Te cechy powodują, że motywacja, sposób działania oraz skala występowania przestępczości nieletnich wymaga dokładnego przeanalizowania. Ustawodawca, mając na względzie dobro nieletniego, zdecydował, że w sprawach przestępstw przez niego popełnionych wyraźny jest prymat funkcji wychowawczej prawa karnego, przez co wzmożone są starania o przywrócenie go do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie. Skala przestępczości nieletnich w województwie podlaskim nie jest wysoka, a ilość przestępstw stwierdzonych, popełnianych przez tą grupę sprawców jest w tym województwie niższa od średniej krajowej. Warto zaznaczyć, że liczba czynów zabronionych popełnianych przez nieletnich sprawców w badanym obszarze spada, a w 2016 r. było to zaledwie 379 stwierdzonych przestępstw. Jednocześnie analizując poszczególne kategorie czynów karalnych niepokoić może liczba przestępstw narkotykowych, której procentowy udział w całkowitej przestępczości nieletniej jest znaczący - największy wskaźnik odnotowano w 2013 r. i wyniósł on 27% a w 2016 r. spadł do 17%, nie mniej jednak jest to wysoki odsetek, a sytuacja ta wymaga dokładnej obserwacji.

